

Міністерство освіти і науки України
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет філології
Кафедра слов'янських мов

Програма затверджена на
вченій раді Факультету філології
Протокол № 1 від "26" вересня 2025 р.

Наскрізна програма практик

для студентів Факультету філології

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Освітня програма	Польська мова і література та англійська мова
Спеціальність	В11 Філологія
Спеціалізація	В11.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська

ЗМІСТ	Стор.
Пояснювальна записка.....	3
Мета та завдання наскрізної програми практики.....	3
Зміст наскрізної програми практики.....	3
Організація і керівництво практиками.....	3
Бази практик.....	5
Шкала оцінювання.....	6
Структура наскрізної програми практик.....	7
Навчальна (архівно-джерельно-краєзнавча) мовна практика.....	8
Навчальна діалектологічно-етнографічна практика....	15
Виробнича педагогічна практика (польська мова).....	25
Виробнича педагогічна практика (англійська мова).....	33
Виробнича перекладацька практика.....	41

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Наскрізна програма практики для студентів Факультету філології розроблена відповідно до чинного законодавства у сфері освіти України: Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», з урахуванням «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника» затвердженого Вченою радою (Протокол № 04 від 24 лютого 2026 р.) та введеного в дію наказом ректора № 251 від 07 лютого 2026 р., «Положення про організацію та проведення практики у Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника», затвердженого Вченою радою (Протокол № 11 від 28 жовтня 2025 р.) та введеного в дію наказом ректора № 1059 від 07 листопада 2025 р., а також згідно з освітньо-професійною програмою «Польська мова і література та англійська мов»а ОР бакалавр.

Мета та завдання наскрізної програми практики студентів полягають в узагальненні та структуруванні усіх етапів професійної підготовки майбутніх фахівців освітньої галузі: формування стійкого професійного інтересу до обраної спеціальності, ознайомлення зі специфікою і змістом роботи в різних закладах освіти, створення уявлень про спеціальність як сфери майбутньої діяльності та утвердження професійних умінь і навичок вчителя-філолога.

Зміст наскрізної програми практики студентів спеціальності В11 Філологія, спеціалізації В11.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська Факультету філології включає програми всіх етапів навчальних та виробничих практик, зокрема: навчальної (архівно-джерельно-краєзнавчої) мовної практики, навчальної діалектологічно-етнографічної практики, виробничої педагогічної практики (польська мова), виробничої педагогічної практики (англійська мова) та виробничої перекладацької практики (польська та англійська мова).

Організація і керівництво практиками. Згідно навчального плану загальне керівництво практиками здійснюється керівником, а методичне управління забезпечується керівниками-методистами кафедри слов'янських мов.

Керівник практики – фахівець із числа досвідчених викладачів-методистів керує навчальними та виробничими практиками студентів. Він здійснює:

- підготовку баз практик;
- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: інструктаж про дотримання правил техніки безпеки, етики спілкування в колективах, надання студентам-практикантам необхідних документів (направлення, програми з дидактико-методичними матеріалами, щоденника, індивідуального плану тощо);
- ознайомлює з документами звітності про проходження практики;
- розподіляє студентів за базами практик;
- оформляє направлення для студентів-практикантів;
- організовує зустріч студентів-практикантів з керівництвом баз практик, дирекцією закладів, де проходить практика;
- виставляє підсумкову оцінку практики із врахуванням виконання усіх видів завдань практики;
- контролює виконання студентами-практикантами правил внутрішнього розпорядку;
- у складі комісії приймає захист практики, оформлює звіт із зауваженнями і пропозиціями щодо поліпшення практики студентів, який затверджує завідувач кафедри, та здає університетському керівникові практики.

Методисти від профілюючих кафедр:

- беруть участь у настановчих і підсумкових нарадах щодо організації навчальних та виробничих практик;
- надають студентам методичну допомогу у збиранні та обробці матеріалу;
- надають студентам методичну допомогу;
- відвідують бази практик студентів-практикантів, беруть участь в обговоренні виконаної роботи, оцінюють їх;
- здійснюють контроль та проводять консультації для студентів на базах практики;

- спільно з методистами баз практики проводять оцінювання практичної роботи студента-практиканта;
- організовують проведення захисту результатів практики;
- консультують старост підгруп щодо підготовки звіту про проходження практики та виступу на підсумковій конференції;
- надають студентам-практикантам можливість користуватись необхідною документацією та літературою;
- надають адресну допомогу під час виконання навчальних завдань практики;
- здійснюють облік відвідування студентами об'єктів практики. В разі порушення ними трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку, спричиненні конфліктів тощо повідомляють у навчальний заклад;
- контролюють виконання студентами-практикантами індивідуальних завдань;
- проводять разом із спеціалістами з безпеки життєдіяльності інструктаж з охорони праці та техніки безпеки.

Старости підгруп назначаються керівником практики. Вони:

- разом з керівником практики здійснюють загальну організацію навчальної чи виробничої практики: передають студентам необхідні інструктивні документи, інформують їх про наради, збори, консультації; виконують розпорядження керівника практики і методистів;
- ведуть журнал обліку проходження студентами практики.

Бази практик

1. *Навчальна (архівно-джерельно-краєзнавча) мовна практика* проходить в м. Івано-Франківськ, а також в закладах культури міста та області.

2. *Навчальна діалектологічно-етнографічна практика* проходить у населених пунктах області (або ж інших областей), де компактно проживають носії мови, або ж при Центрах польської культури відповідного регіону (польові умови). В окремих випадках студенти проходять навчальну практику за місцем проживання, де вони збирають та узагальнюють матеріал відповідно до отриманих завдань і питальників. Згідно домовленостей та підписаних угод

(декларацій), частина студентів може проходити навчальні практики на території країн, мова яких вивчається (Польща).

3. Базами *виробничої педагогічної практики (польська мова)* та *виробничої педагогічної практики (англійська мова)* можуть бути гімназії, ліцеї, загальноосвітні школи з поглибленим вивченням окремих предметів або середні спеціальні навчальні заклади III рівня акредитації. Навчальний заклад повинен відповідати таким вимогам: мати відповідну матеріальну базу, необхідну для проведення практики, у цьому навчальному закладі повинні викладати вчителі першої й вищої категорій, адміністрація й педагогічний колектив повинні дати згоду прийняти студентів на практику у визначений термін.

4. Базами виробничої перекладацької практики (польська та англійська мова) можуть бути бюро перекладів, управління міжнародних зв'язків та проєктної діяльності, відділи культури, туризму та проєктної діяльності місцевих органів самоврядування. Виробнича перекладацька практика займає ключове місце у підготовці фахівців, надаючи студентам можливість застосувати на практиці знання, отримані під час теоретичних курсів з перекладознавства та порівняльних дисциплін, а також практичні вміння, набуті на заняттях із перекладу.

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів в умовах практик поводитьсь за 100 бальною шкалою, що подано нижче:

90 – 100 балів – відмінно (A)

80 – 89 балів – добре (B)

70 – 79 балів – добре (C)

60 – 69 балів – задовільно (D)

50 – 59 балів – задовільно (E)

25 – 49 балів – незадовільно з можливістю повторного складання (FX)

1 – 24 балів – незадовільно з обов'язковим повторним курсом (F).

Структуру наскрізної програми практик студентів складають програми навчальних та виробничих практик, основні компоненти яких представлені нижче.

Структура наскрізної програми практик

Спеціальність: 035 Філологія

Спеціалізація: 035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська

Види практик	Кафедра, яка забезпечує проведення практики	Курс	Семестр	К-сть тижнів	Кількість годин		Форми контролю
					Всього год.	Кредитів ECTS	
Навчальні практики							
1. Навчальна (архівно-джерельно-краєзнавча) мовна	Кафедра слов'янських мов	I	2	2	90	3	залік
2. Діалектологічно-етнографічна	Кафедра слов'янських мов	II	4	2	90	3	залік
Виробничі практики							
1. Виробнича педагогічна практика (польська мова)	Кафедра слов'янських мов	III	6	4	180	6	залік
2. Виробнича педагогічна практика (англійська мова)	Кафедра слов'янських мов	III	7	4	180	6	залік
3. Виробнича перекладацька практика (польська та англійська мови)	Кафедра слов'янських мов	IV	8	4	180	6	залік

ЗМІСТ НАСКРІЗНОЇ ПРОГРАМИ ПРАКТИК

I. НАВЧАЛЬНІ ПРАКТИКИ

I курс, 2-й семестр

НАВЧАЛЬНА (АРХІВНО-ДЖЕРЕЛЬНО-КРАЄЗНАВЧА)

МОВНА ПРАКТИКА

«Навчальна (архівно-джерельно-краєзнавча) мовна практика» складається з практичного курсу, в основу якого покладено знайомство з польською культурною спадщиною міста та області. Акцентується увага на мовну, краєзнавчу та фольклорну спадщину регіону, а також на топонімію та ономастику, які мають польське походження.

Навчальна мовна практика спрямована на поглиблення практичних навичок аналізу мови та її використання у різних комунікативних ситуаціях. Курс охоплює основні напрями прикладної лінгвістики, фольклористики, літературного краєзнавства. Студенти здобувають уміння застосовувати знання з володіння польською та англійською мовами в реальних практичних ситуаціях, аналізувати мовні явища з урахуванням контексту, культурних та соціальних факторів, вивчають методіку проведення екскурсій іноземними мовами, їх специфіку, збирають та аналізують фольклорний матеріал. Особлива увага приділяється розв'язанню практичних завдань, пов'язаних із використанням мовних знань у реальних ситуаціях, таких як спілкування з носіями мови, переклад та створення текстів для екскурсій, а також розвиток міжкультурної комунікації.

МЕТА ТА ЦІЛІ ПРАКТИКИ

Метою навчальної практики є ознайомлення майбутніх філологів-полоністів з:

- 1) «родинною» польською мовою етнічних поляків, мешканців Івано-Франківська;
- 2) записами польською мовою в архівних документах та метричних книгах, а також з архівними сучасними підходами до теорії перекладу з точки зору міжкультурної комунікації;
- 3) епітафіями на польських похованнях;
- 4) краєзнавчою історією міста Івано-Франківська;
- 5) методикою проведення екскурсій польською та англійською мовами.

А також сформувати у студентів-полоністів навички та уміння вести розмову з носіями польської мови; професійну перекладацьку компетенцію в якості гідного перекладача, підготувати їх до міжкультурної комунікації і професійної діяльності в сучасних умовах; сформувати навички методики проведення екскурсій; ознайомити з краєзнавчою інформацією про Франкіщину як прикордонну область з мультикультурною історією; підкреслити роль перекладу в процесі комунікації між польською, українською та англійськими мовами, а також між польською і українською та англійськими культурами.

1.1. Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології та перекладу (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК 14. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати польську, англійську мови в усній і письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 12. Здатність до організації ділової комунікації.

Програмні результати навчання

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію польської, англійської мови і польської та світової літератур, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 10. Знати норми польської, англійської, української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів польською мовою, англійсько та українською мовами.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та

характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати польську, англійську, українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції польської, англійської, української філології, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі польської, англійської та української філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Навчальна (архівно-джерельно-краєзнавча) мовна практика на 1 курсі проходить в м. Івано-Франківськ, а також в закладах культури міста та області. Тривалість практики – 2 тижні (90 годин). Під час проходження практики студент має відвідувати консультації керівника з практики відповідно до встановленого графіка, виконувати індивідуальне завдання, розроблене кафедрою, та заповнювати щоденник за формою, визначеною в додатку. Після закінчення практики студент

зобов'язаний подати у визначений термін власний звіт про проходження практики та виконане індивідуальне завдання.

Оцінка з практики заноситься у залікову відомість та виставляється в заліковій книжці.

2.1. Програма практики

Теми	Кількість годин	
	практичні	самостійна робота
Тема 1. Настановча нарада. Зустріч з носіями польської мови в м.Івано-Франківську в СКРiDE (Центр польської культури та європейського діалогу). Перегляд фільму польською мовою про Івано-Франківськ	4	4
Тема 2 Навчальні лекції щодо методики проведення екскурсій. Лекція з носіями англійської мови	4	10
Тема 3. Похід до Обласного архіву в Івано-Франківській області. Лекція щодо роботи зі старими документами (записи польською та латинськими мовами)	4	4
Тема 4. Відвідування музею історії міста (Палац Потоцьких) Краєзнавчого музею, підземель ратуші	4	
Тема 5. Робота над індивідуальним завданням		6
Тема 6. Настановчі лекції щодо виїзних краєзнавчих екскурсій: 1) ознайомлення за допомогою довідкової літератури, періодичних видань з історією місцевості, де буде проходити практика, з її соціально-економічним та культурним станом, зокрема краєзнавчим матеріалом, видатними діячами польської культури і літератури, фольклорним матеріалом; 2) навчання студентів навичок запису фольклору, літературно-краєзнавчих текстів та фіксації роботи експедиції	4	4
Тема 7. Виїзна екскурсія: • Літературно-меморіальний музей Івана Франка у с. Криворівня.	6	10

<ul style="list-style-type: none"> • Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття (м. Коломия). • Старий польський цвинтар (м. Коломия) чи інше місто за вибором студентів 		
Тема 8. Проведення залікової екскурсії містом на одну з обраних локацій (презентація плюс розповідь). Пам'ятки архітектури, костели, цвинтарі, сакральні споруди Івано-Франківська та області (усі згадки про перебування у складі Польщі).	4	10
Тема 9. Підсумкова робота. Підготовка документації та звіту		10
Тема 10. Захист практики	2	2
Разом годин за семестр	30	60

Система оцінювання навчальної практики

Загальні 100 балів включають:

- 1) Присутність на усіх заходах передбачених практикою – 18 балів (6 днів по 3 бали);
- 2) Опис пам'яток архітектури про обраний об'єкт в м. Івано-Франківську (екскурсія та презентація) польською мовою (20 балів);
- 3) Індивідуальне завдання (есе або мініпроект) англійською мовою на одну з обраних тем (25 балів);
- 4) Участь у виїзних екскурсіях з метою збору фольклорно-краєзнавчого матеріалу та запис фольклорного тексту (письмово або аудіо-) (17 балів);
- 5) Щоденник лінгвістичної практики (10 балів);
- 6) Звіт про проходження практики та захист практики (10 балів).

Підготовка індивідуального завдання.

Навчальна практика передбачає обов'язкову підготовку індивідуального завдання (есе або мініпроекту на обрану тему). Оцінювання індивідуального проєкту здійснюється за 25 бальною шкалою.

Критерії оцінювання індивідуального завдання:

«22–25 балів» – індивідуальне завдання виконано на високому рівні, вирішено усі поставлені завдання.

«18–21 балів» – індивідуальне завдання містить деякі незначні помилки та суперечні питання.

«10–17 балів» – індивідуальне завдання містить декілька значних помилок.

«Менше 10 балів» – індивідуальне завдання не відповідає поставленим завданням, допущені суттєві помилки та неточності.

Рекомендована література

1. КорУМ : Корпус української мови Лабораторії комп'ютерної лінгвістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.mova.info/corpus.aspx?l1=209>.
2. Словники України: Інтегрована лексикографічна система, версія 3.0 [Електронний ресурс]. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : 12 см Систем. вимоги: IntelPentium-II/300 ; 64 MbRAM ; NETFramework 2.0.
3. Діда Р., Устинський В. Життєпис Івано-Франківська. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2022. 767 с.
4. Матеріали Інтернет-сторінки: <http://stanislawow.net/historia.htm>
5. Андрущенко Т.М. Основи перекладознавства: навчальний посібник. – К.: Видавництво Либідь, 2011. – 312 с.
6. Коломієць Л.В. Теорія і практика перекладу: навчальний посібник для студентів-філологів. – Вінниця: Нова Книга, 2010. – 328 с.
7. Цівкач О. Їх поєднала земля станіславівська... Діячі польської культури Прикарпаття ХІХ – першої половини ХХ століття. Станіславівське воєводство: навч. посібник [для студ. вузів] / О. М. Цівкач. Івано-Франківськ. Симфонія форте, 2012. 204 с.
8. Навчально фольклорно-літературно-краєзнавча практика, програма та методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2023. Режим доступу: <https://ksm.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/125/2025/03/metodychni-r.-i-prohrama-praktyky.pdf>
9. Серія «Моє місто». Івано-Франківськ: Лілея НВ, 2007-2024.

II курс, 4-й семестр

НАВЧАЛЬНА ДІАЛЕКТОЛОГІЧНО-ЕТНОГРАФІЧНА ПРАКТИКА

На основі тих процесів, які проходили у польській мові впродовж багатьох століть, відбулося формування окремих регіональних діалектів: великопольського, малопольського, мазовецького, сілезького. Крім етнічних польських масивів, виділяються змішані і перехідні говори, які виникли на пограниччі двох або більше мовних систем: нові змішані діалекти та східні креси (північно-східні та південно-східні). На окрему увагу заслуговує кашубська мова (мова кашубів, прибалтійських мешканців, які проживають на північному заході від Гданська). Студенти-полоністи ознайомилися з характеристикою цих діалектів в курсі “Історія і діалектологія польської мови”: основна увага на лекціях та практичних заняттях зосереджувалася на фонетичних, граматичних та лексичних особливостях польських діалектів, аналізувалися діалектні тексти, порівнювалися діалектні тексти різних регіонів.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета навчальної діалектологічно-етнографічної та соціолінгвістичної практики – узагальнити та поглибити знання студентів-філологів з польської діалектології, ознайомити їх з особливостями мови, культури та традицій польськомовного населення на теренах України та етнічної Польщі, закріпити знання з курсу польської діалектології. Важливим є вивчення польської культури, мови, традицій ще й тому, що культура маргінесу наділена історичною та культурною автентичністю, тобто окраїна несе завжди значно більше культурно-історичної інформації, ніж центр. Отже, при вивченні польської культури, історії, мови, етнографії треба особливу увагу звертати на специфіку культурних окраїн. Тому організація і проведення польових практик, де є локальне проживання поляків та лемків, є дуже важливим як для полоністики, так і для україністики. Історично зумовленим слід вважати і те, що поляки в Україні були неоднорідними у соціально-етнічному плані, у межах українського етнічного масиву сформувалися найбільш чисельні польські етнорелігійні громади. Окремою культурою можна вважати культуру етнічних поляків та лемків, які локально проживають на території західної України.

Важливим під час діалектологічно-етнографічної практики є формування дослідницьких умінь і навичок майбутніх філологів, зокрема, спостереження, аналізу і наукового опису мовного матеріалу; розширення культурологічних, лінгвістичних знань студентів; створення бази діалектних текстів як матеріалу для подальших досліджень для курсових, бакалаврських та магістерських робіт; набуття навиків соціолінгвістичних досліджень.

Завданнями діалектологічно-етнографічної практики є:

- залучити студентів до реальних наукових розробок, а саме до збирання і оформлення діалектних матеріалів, вивчення традицій, звичаїв та культури народних меншин на території України в умовах сьоднішньої глобалізації та інтеграції; ознайомлення студентів із живими говірками певного регіону чи місцевості;
- навчити збирати відповідні діалектологічні та етнографічні матеріали, робити їх систематизацію, аналіз, класифікацію та лінгвістичну інтерпретацію;
- навчити вести спостереження над діалектною диференціацією мови мешканців сільської місцевості, виявляти в діалектній мові архаїчні та інноваційні мовні явища;
- виявляти фонетичні, морфологічні, лексичні особливості та фразеологічні одиниці окремих говірок польської мови;
- виявляти спільне й відмінне у фонетиці, лексиці й граматиці досліджуваної говірки та літературної мови, специфічної лексики досліджуваних говірок в умовах білінгвізму;
- досліджувати особливості функціонування розмовної мови на сучасному етапі в умовах білінгвізму та мультикультурності;
- виявляти та класифікувати типові і локальні діалектні явища у досліджуваних кресових говірках, особливо західного регіону, з метою подальшого їх вивчення;
- вивчати традиції, звичаї, побут та культуру мешканців досліджуваної місцевості;
- формувати здатність аналізувати діалектні різновиди мови, зокрема, діалектні текстів, описувати соціолінгвальну ситуацію у досліджуваній місцевості;

- закріпити здатність ефективно використовувати набуті лінгвістичні знання у польових дослідженнях;
- вивчати мовні біографії польськомовного населення на території окремих регіонів.

1.1. Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії польської мови.

ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди польської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних фактів.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати, систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання і самоосвіти.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їхнього розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, історію польської мови, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди польської мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та навчання.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

2.1. Організація практики включає такі етапи: підготовка, безпосереднє проведення і підсумки практики.

Підготовка до проходження практики розпочинається ще під час вивчення польської діалектології на лекційних і практичних заняттях в аудиторних умовах, де студенти знайомляться з фонетикою, граматиною, лексикою польського діалектного мовлення, з основними мовно-територіальними утвореннями, їх ареалами та головними особливостями, з методами збирання та дослідження діалектних матеріалів. На практичних заняттях студенти засвоюють напівфонетичну транскрипцію, слухають магнітофонні записи говіркового мовлення, оволодівають навиками їх зчитування і транскрибування, аналізують фонетичні, граматичні та лексичні відмінності, знайомляться з оформленими матеріалами попередніх експедицій. У цей же період необхідно ознайомити студентів із метою, завданнями та програмою майбутньої діалектологічної практики.

Безпосередньо перед виїздом на практику проводиться настановча нарада, на якій студенти ознайомлюються з конкретними завданнями на час практики, з програмою практики, із змістом і формою звітності за практику. Прибувши на місце практики, перші два дні студенти під керівництвом викладача слухають місцеве мовлення, відзначають діалектні відмінності, класифікують їх, роблять пробні записи зв'язних текстів, вправляються у транскрибуванні. Наступні дні студенти збирають за відповідними питальниками потрібні матеріали, перевіряють, уточнюють і оформляють їх, записують зв'язні тексти, аналізують їх особливості, знайомляться з усним і писемним мовленням мешканців відповідного населеного пункту, впливом на їх мовлення говірки тощо. Для оперативності й зручності щоденні конкретні завдання даються на двох студентів-практикантів, які в однаковій мірі відповідають за якість зібраного матеріалу та його оформлення. Для кожної пари студентів щоденно призначається час для перевірки зібраних матеріалів керівником практики.

Важливою є робота в обласному архіві, де студенти можуть знайти історію населеного пункту, дані про мешканців, порівняти сьогодення і минуле досліджуваної місцевості, оскільки уже багато звичаїв, традицій, обрядів і назв сьогодні знівельовані або ж забуті.

При необхідності, студенти можуть звернутися до мультимедійного путівника з польської діалектології, де можна почерпнути живе мовлення з різних територій Польщі, послухати, зробити відповідний аналіз, порівняти з досліджуваною територією. Див. *Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe pod red. Haliny Karaś*. Режим доступу: <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php>.

Два останні дні відводяться на оформлення звітної документації, підведення підсумків та захист матеріалів практики.

2.2. Керівник-методист:

- формує групи, готує розпорядження та подає до відділу практики для оформлення наказу;

- разом з керівництвом підрозділу та іншими керівниками методистами проводить інструктаж з техніки безпеки та збереження життя і здоров'я під час виїзної практики;
- ознайомлює з програмою практики;
- проводить настановчу та підсумкову наради.
- готує програму практики;
- бере участь у настановчій та підсумковій нараді;
- домовляється про базу практики, вибирає місцевість, населений пункт, польськомовну громаду;
- складає питальник, за яким студенти будуть збирати діалектологічно-етнографічний матеріал;
- проводить інструктаж зі збору та обробці матеріалу;
- перевіряє матеріали практики та ставить підсумкову оцінку.

2.3. Програма практики

Зміст діяльності студентів під час навчальної діалектологічно-етнографічної практики

Прибувши на місце проходження практики, студенти відповідно до програми ознайомлюються з історією населеного пункту, з головними рисами говірки, прислухаються до мови, встановлюють, чи немає мовних відмінностей в окремих частинах поселення, зумовлені віком; збирають лексичний матеріал, відзначають його особливості, записують живе мовлення, готують висновок про місце обстеженої говірки в системі мовно-територіальних утворень польської мови.

1.1. Діалектологічно-етнографічна практика складається з таких частин:

1. Ознайомлення з місцевістю та складання паспорта населеного пункту: назва населеного пункту (офіційна, неофіційна), етимологія назви, район, область; дата заснування; історія заселення (дозаселення); віддаленість від адміністративного центру, залізниці, автостради; наявність школи, костелу, церкви, промислових підприємств, культурних закладів; кількість мешканців, їх рід занять, вікова та національна характеристика; до якого наріччя належить.

2. Вибір інформаторів, їх характеристика: вік, стать, освіта, рід занять. Оповідач повинен також бути знавцем матеріальної і духовної культури своєї місцевості. Інформатори повинні бути корінними мешканцями населеного пункту, народженими від корінних жителів; такими, що не залишали населений пункт на довгий час, поляками за національністю, різного віку та статі.

3. Опитування інформаторів за спеціально розробленим питальником (відповідно до методичних рекомендацій). Для забезпечення повноти, правильності відповідей на усі питання доцільно обрати декількох оповідачів. При цьому записується діалог чи полілог між самими інформаторами, у ході якого уточнюються і доповнюються відомості. З метою досягнення більшої достовірності відповідей важлива співпраця двох збирачів, один з яких веде бесіду, а інший записує матеріал. У випадку, коли оповідачі не можуть дати відповіді або вона видається не зовсім переконливою, треба за допомогою додаткових питань з'ясувати справжню ситуацію в обстежуваній говірці (відповіді нема, бо нема поняття; немає родової (загальної) назви, а вживають лише видові найменування; поняття нема, але назва відома з сусідніх говірок чи літературної мови тощо).

4. Збір та запис текстів на аудіоносії. З метою досягнення більшої достовірності відповідей важлива співпраця двох збирачів, один з яких веде бесіду, а інший записує матеріал. Записувач діалектного матеріалу весь час повинен дбати, щоб зібрати найтипніше для місцевої говірки. Він не повинен вдаватись до підказування (безпосереднього чи навідного) певних форм чи слів. Записувач матеріалу особливу увагу має звернути на повноту розповіді, детальний опис події, явища, обрядових символів, їх ролі і значення. Тому важливо, щоб студент уміло керував розповіддю оповідачів, ставив їм доречні запитання, як от: Коли це відбувалося? Для чого? Хто це робив? За допомогою питальника студент з'ясовує лексичний склад говірки, а також формулює додаткові питання для підтримування бесіди з інформатором.

5. Запис текстів з аудіоносіїв на папір за допомогою напівфонетичної транскрипції та їх аналіз за схемою(див. Методичні рекомендації).

6. Ознайомлення з матеріальною та духовною культурою:

а) поняття матеріальної та культурної спадщини. Матеріальна культура. Поселення та житло. Інтер'єр та його елементи. Господарський двір. Народний одяг. Їжа та харчування. Заняття: землеробство, скотарство, рибальство, мисливство та інше;

б) духовна культура. Громадський побут і звичаї. Сім'я і родинна обрядовість. Народна медицина і народні методи лікування. Фітотерапія.

7. Мовні біографії мешканців. Індикатор адаптації населення до змін соціально-культурних та історичних реалій. Поняття мовного портрету мешканців прикордонних регіонів. Сучасні напрямки соціолінгвістичних досліджень Івано-Франківщини.

2.4. Підведення підсумків практики

Після закінчення практики студенти звітують про виконання програми практики та подають на кафедру таку звітну документацію:

1. Письмовий звіт, підписаний студентом-практикантом. У звітах повинна бути коротко і конкретно описана робота, особисто виконана студентом. У звітах не повинно бути дослівного переписування матеріалів практики чи цитування літературних джерел.
2. Аудіозапис двох текстів (по 30 хв.).
3. Відтворені у напівфонетичній транскрипції тексти.
4. Фотографії та ілюстративний матеріал, що засвідчує роботу студента.
5. Паспорт населеного пункту, опис матеріальної та духовної культури польськокомовної громади.
6. Мовні біографії мешканців досліджуваного населеного пункту.

2.5. Система оцінювання навчальної практики

Оцінювання здійснюється за національною та ECTS шкалою на основі 100-бальної системи.

Загальні 100 балів включають:

- 30 балів – аудіо матеріали та їх запис напівфонетичною транскрипцією;
- 10 балів – письмовий звіт;
- 20 балів – фотографії та ілюстративний матеріал, що засвідчує роботу студента;
- 20 балів – паспорт населеного пункту, опис матеріальної та духовної культури

польськомовної громади;

20 балів – аналіз мовних біографій мешканців досліджуваного населеного пункту

Рекомендована література

Основна:

1. Dialekty i gwary polskie. Kompendium internetowe pod red. Haliny Karaś. Warszawa, 2010. Режим доступу: <http://www.dialektologia.uw.edu.pl/index.php>
2. Лазарович О.М. Діалектологічно-етнографічна практика. Програма та методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2025.
3. Łazarowycz O. Specyfika nauczania dialektologii na polonistyce w Iwano-Frankiwsku w perspektywie glottodydaktycznej. W.: Poradnik Językowy. Warszawa. Nr 10(819). 2024. S. 107-119.
4. Pelechata O. Kształcenie kompetencji akademickich w zakresie prowadzenia projektów badawczych) na przykładzie programów praktyk dla studentów polonistyki Uniwersytetu Przykarpackiego. W.: Poradnik Językowy. Warszawa. Nr 10(819). 2024. S. 96-106.

Додаткова:

1. Глуховцева К. Д. Діалектоносій як дискурсивна особистість. В: Діалекти в синхронії та діахронії: загальнослов'янський контекст. Київ, 2014. С. 123–127.
2. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.01.1939, Wiessbaden, 1983.
3. Пелехата О.М. Ситуаційність самоідентифікації людини українсько-польського пограниччя як проблема соціолінгвістики. Мова і суспільство. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка. 2018. Вип.9. С. 99-107.
4. Пелехата О.М. Мовні біографії мешканців Івано-Франківська (д.Станиславова). Zeszyt naukowy prac ukrainoznawczych, Gorzów Wielkopolski, 2018. S.83-90
5. Пелехата О.М. Особливості функціонування польської мови в освітньому просторі м.Івано-Франківська (на матеріалі анкет). Zeszyt naukowy prac ukrainoznawczych. Gorzów Wielkopolski. 2019 (№3) . S. 111-119
6. Пелехата О.М. Інтерв'ювання як один з методів формування іншомовної комунікативної культури у студентів-полоністів м. Івано-Франківська. *Наукові*

- записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія».*
Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 2. С. 84–86.
7. Dejna K., Gala S. Atlas gwar polskich. Warszawa, 2001. T. 2: Śląsk. 400 s.
8. Dejna K., Gala S., Zdaniukiewicz A., Czyżewski F. Atlas gwar polskich. Warszawa, 2000. T. 2: Mazowsze. 408 s.
8. Dejna K. Dialekty polskie. Wrocław. Warszawa. Kraków, 1993.
10. Dzięgiel, E. Polszczyzna na Ukrainie. Sytuacja językowa w wybranych wsiach chłopskich i szlacheckich. Warszawa, 2003.
11. Krasowska H. Mniejszość polska na południowo-wschodniej Ukrainie. Warszawa, 2012.
12. Zielińska A. Mowa pogranicza. Studium o językach i tożsamościach w regionie lubuskim. Warszawa, 2013.

II. ВИРОБНИЧІ ПРАКТИКИ

III курс, 6 семестр

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА (ПОЛЬСЬКА МОВА)

Виробнича педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття освітнього кваліфікаційного рівня „бакалавр“, і має на меті набуття студентами загальних та фахових компетентностей, закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок й умінь згідно з спеціальністю. Педагогічна практика невіддільна від навчального процесу, оскільки в школі студенти через спілкування з учнями та педагогами набувають уміння використовувати уже раніше набуті знання у конкретних психолого-педагогічних ситуаціях.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики полягає в узагальненні та структуруванні усіх етапів професійної підготовки майбутніх фахівців філологічної галузі: формування стійкого професійного інтересу до обраної спеціальності, ознайомлення зі специфікою і змістом роботи у закладах середньої освіти та створення уявлень про спеціальність «філологія» як однієї із сфер майбутньої діяльності; утвердження професійних умінь і навичок вчителя-філолога; формуванні у студентів умінь застосовувати теоретичні знання з польської мови, методики викладання польської мови у практичній діяльності й усвідомленні значущості отриманих знань для професійного зростання; виховання потреби системного удосконалення педагогічної майстерності.

Основними завданнями педагогічної практики є:

- самостійно вирішувати типові професійні завдання, передбачені вимогами освітньо-кваліфікаційного рівня вчителя іноземних мов,
- застосовувати й продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань у галузі навчання іноземних мов у середній школі,
- навчити студентів планувати навчальну й позакласну роботу й вести урок польської мови в школі.

1.1. Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою (польською та англійською мовами).

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії польської мови та англійської мови.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати польську, англійську, українську мови в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (лінгвістичною і основними літературознавчими термінами) для розв'язання професійних завдань.

ФК 11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 12. Здатність до організації як усної, так і писемної ділової комунікації.

ФК 14. Здатність популяризувати лінгвістичні знання, українську мову та культурні надбання України на міжнародному рівні.

ФК 15. Здатність комплексно застосовувати різноманітні форми та методи викладання польської та англійської мов в загальноосвітніх навчальних закладах та мовних школах.

Результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію польської, англійської мови і польської, англійської, української та світової літератур, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності, у тому числі – перекладача.

ПРН 10. Знати норми польської, англійської, української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 14. Використовувати польську, англійську, українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проєктами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі польської, англійської та української філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 22. Володіти методикою проведення навчальних занять з іноземних мов (польської та англійської), застосовувати різноманітні форми, прийоми, методи та технології ефективного навчання іноземних мов (польської та англійської) в закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Навчально-методичне керівництво і виконання програми педагогічної практики (польська мова) забезпечують кафедра слов'янських мов, кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика та кафедра загальної психології.

Керівник практики – фахівець із числа досвідчених викладачів-методистів керує практикою студентів у закладах освіти. В його обов'язки входить:

- проведення настановчої і підсумкової конференцій з організації педагогічної практики в школі;
- організовує розподіл студентів на педагогічну практику у освітні заклади міста;
- оформляє направлення для студентів-практикантів у заклади освіти; забезпечує студентів-практикантів необхідними документами: ознайомлює з програмою практики, подає зразки оформлення щоденника обліку роботи групи та індивідуального щоденника студента;
- організовує зустріч студентів-практикантів з дирекцією закладів освіти, вчителями-предметниками та класними керівниками;
- на основі даних, одержаних від старост підгруп (впродовж першого тижня), складає зведений графік практики (розклад уроків, місце і дні пробних залікових уроків, виховних та позакласних заходів);
- перевіряє звітну документацію і подає загальний звіт про наслідки проведення практики університетському керівникові;
- виставляє підсумкову оцінку за педагогічну практику із врахуванням виконання всіх видів завдань практики.

Керівники-методисти від профілюючої кафедри:

- спільно з дирекцією закладу освіти розподіляють студентів-практикантів за класами;
- беруть участь у настановчих і підсумкових нарадах щодо організації педагогічної практики;
- надають студентам методичну допомогу у підготовці до уроків, позакласних заходів, затверджують конспекти пробних і залікових уроків;
- відвідують уроки студентів-практикантів, беруть участь у їх обговоренні, оцінюють їх;
- знайомлять студентів-практикантів з досвідом роботи вчителів школи;
- проводить разом із спеціалістами з безпеки життєдіяльності інструктаж з охорони праці і техніки безпеки.

Старости підгруп призначаються керівником практики у кожному закладі освіти. Староста здійснює:

- загальну організацію педагогічної практики: передає студентам та працівникам закладу освіти необхідні інструктивні документи, інформує їх про наради, збори, консультації; виконує розпорядження керівника практики і методистів;
- впродовж *першого* тижня практики передає фаховим методистам та керівнику практики розклад уроків та місце їх проведення, розміщення класів; дані про вчителів-предметників та класних керівників, за якими закріплені студенти;
- забезпечує ведення журналу обліку проходження студентами педагогічної практики. Дбає про те, щоб щоденник завжди знаходився в учительській або місці, визначеному дирекцією закладу освіти.

2.1. Зміст діяльності студентів під час проходження педагогічної практики

Весь період проходження практики умовно можна поділити на три періоди:

I тиждень – пасивна практика, яка передбачає підготовку до навчально-виховної діяльності, складання індивідуального плану роботи на весь період практики; визначення тематики і термінів проведення уроків, аналіз відповідних розділів програм і підручників; складання тематичного плану з профілюючих предметів; вивчення додаткової наукової, навчальної та методичної літератури; визначення тематики позакласних заходів з предмету, розробка планів їх проведення; відвідування уроків вчителів-предметників та інших уроків з метою вивчення класу; участь в аналізі відвіданих уроків; оформлення індивідуального щоденника педагогічної практики;

з II тижня і впродовж усієї практики: розробка поширених планів- конспектів уроків; підготовка дидактичних матеріалів та наочних посібників; підготовка і проведення уроків з польської мови, англійської мови; відвідування та аналіз уроків інших студентів-практикантів; підготовка та проведення позакласних заходів з предмету та відвідування заходів інших студентів, їх аналіз; індивідуальна робота з учнями; допомога вчителям в оформленні навчального кабінету; спостереження за визначеним на початку практики учнем та написання психолого-педагогічної характеристики на нього;

на останньому тижні: окрім основної діяльності – оформлення звітної документації; участь у засіданні педагогічної ради освітнього закладу.

Завершується практика підготовкою та участю у підсумковій звітній конференції на випусковій кафедрі.

2.2 Оцінювання

Результати практики обговорюють на підсумковій конференції. Диференційна оцінка з практики враховується на рівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента. Загальна оцінка виводиться на основі: Загальна оцінка (100 балів) роботи студента включає:

- оцінку знань з польської мови (15 балів);
- оцінку проведених уроків (мінімум 8) та виховних заходів (1) з польської мови (50 балів);
- оцінку за володіння методикою викладання польської мови (15 балів);

- оцінку виховної роботи як класного керівника (5 балів);
- оцінка психолого-педагогічного вивчення учня (5 балів);
- оцінка письмового звіту (5 бали);
- оцінка індивідуального завдання з польської мови (5 бали);

Студент, що не виконав програму практики й отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку під час проведення уроків, направляється на практику вдруге, в період канікул, або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку й закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці й протипожежної безпеки на базі практики й із інших питань організації й проведення практики.

«Відмінно» (5 балів) виставляється, якщо урок або виховний захід проведено на високому науковому й організаційно-методичному рівні, на яких обґрунтовано ставили й ефективно вирішували освітньо-виховні завдання, оптимально застосовували різноманітні й доцільні за цих умов методи навчання й прийоми активізації пізнавальної самостійної діяльності учнів із урахуванням їх індивідуальних особливостей, підтримували атмосферу співробітництва учнів і практиканта, якщо студент проявив глибокі знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у підборі навчального й дидактичного матеріалу під час побудови, проведення й аналізу уроку.

«Добре» (4 бали) виставляється, якщо урок або виховний захід проведено на належному згідно з наявними вимогами науково-методичному рівні, якщо на ньому успішно вирішували освітні й виховні завдання, проте не завжди доцільно й ефективно використовували окремі дидактичні методичні прийоми й шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів, не повністю реалізували вимоги індивідуального й диференційованого підходу до уроків, якщо студент проявив самостійність у підборі навчального матеріалу, але допустив незначні методичні помилки в побудові й проведенні уроку.

«Задовільно» (3 бали) ставиться, якщо студент у основному реалізував освітньо-виховні завдання, допускав істотні помилки методичного плану, недостатньо ефективно застосовував новітні методи й прийоми навчання, слабо активізував пізнавальну самостійну діяльність учнів, не завжди міг встановити контакт із ними, не завжди враховував свої помилки й недоліки.

«Незадовільно» (2 бали) отримує студент, якщо на уроках, проведених ним, не були виконані освітньо-виховні завдання, допускалися істотні помилки під час викладання навчального матеріалу, не забезпечували організацію самостійної діяльності учнів, якщо студент виявив поверхові знання психолого-педагогічної теорії й методики викладання предмету, ігнорував поради й зауваження вчителя/методиста.

«Незадовільно» (1 бал) отримує студент, якщо не проходив виробничу педагогічну практику.

Під час виставлення підсумкової оцінки враховується думка вчителя-предметника, класного керівника, викладача-методиста й керівника практики, а також якість звітної документації й матеріалів виробничої педагогічної практики.

Рекомендована література

Основна:

1. Gębal P., W. Miodunka Dydaktyka i metodyka nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego PWN, Warszawa 2023.
2. Kowalewski J. Poradnik metodyczny dla nauczycieli i studentów polonistyki na Ukrainie. Materiały robocze, fragmenty. Warszawa, 2017.
3. Seretny A., Ewa Lipińska ABC metodyki nauczania języka polskiego: Universitas, Kraków 2017.
4. Кравчук А., Ковалевський Є. Методика викладання польської мови. Мова і культура в полоністичній дидактиці в Україні: підручник для вищих навч. закладів. Київ, 2017.
5. Кравчук А. Польська вимова з елементами правопису (для українців, що

вивчають польську мову). Київ, 2012.

6. Мацькович М.Р., Біла С.Я., Островська Д. Д. та ін. Програми з польської мови та культури для позашкільних навчальних закладів. Дрогобич, 2010.

7. Пометун О. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід.: метод. посіб. Київ: А.П.Н., 2002. 136 с.

Додаткова:

1. Małolepsza M., Szymkiewicz A. Hurra!!! Po polsku 1. Kraków, 2005.

2. Miodunka W. Cześć, jak się masz? Kraków, 2002.

3. Seretny A., Lipińska E. ABC metodyki nauczania języka polskiego jako obcego. Kraków, 2005.

4. Bartnicka B. (i in.). Uczmy się polskiego. Podręcznik języka dla cudzoziemców, cz. I. Warszawa, 1994.

5. Dąbrowska A. Co warto wiedzieć. Poradnik metodyczny dla nauczycieli języka polskiego na Wschodzie. ORE, Warszawa 2014.

6. Gębał P. Dydaktyka kultury polskiej w kształceniu językowym cudzoziemców. Podejście porównawcze. Universitas, Kraków 2010.

7. Janowska I. Planowanie lekcji języka obcego. Podręcznik i poradnik dla nauczycieli języków obcych Universitas, Kraków 2010.

8. Janowska I. Podejście zadaniowe do nauczania i uczenia się języków obcych. Na przykładzie języka. Universitas, Kraków 2015

9. Komorowska H. Metodyka nauczania języków obcych. Warszawa 2016.

10. Krawczuk A. Metodyka nauczania języka polskiego jako obcego. Lwów, 2015

11. Lipińska E., A. Seretny Przewodnik po egzaminach certyfikacyjnych. Universitas, Kraków 2005.

12. Metodyka kształcenia językowego Polaków ze Wschodu : referaty i komunikaty z konferencji. *"Metodyka nauczania języka polskiego dla Polaków ze Wschodu i Polonii "* / Red. J. Mazur. Lublin 1993.

13. Miodunka W. Programy nauczania języka polskiego jako obcego. Poziomy A1-C2. Universitas, Kraków 2018.

14. Miodunka W. Kultura w nauczaniu języka polskiego jako obcego. Stan obecny -

programy nauczania Universitas, Kraków 2004.

15. Nagajowa M. ABC metodyki języka polskiego. Warszawa 1990.
16. Okoń W. Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej. Warszawa 1998.
17. Państwowa Komisja Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego Standardy wymagań egzaminacyjnych. BUWIWM, Warszawa 2002.
18. Seretny A. Pomoce dydaktyczne Sprawności przede wszystkim Universitas, Kraków 2005.
19. Seretny A., Ewa Lipińska red. Rozwijanie i testowanie biegłości w języku polskim jako obcym Universitas, Kraków 2008.
20. Seretny A., Ewa Lipińska Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego. Universitas, Kraków 2005.
21. Stempek I. Polski krok po kroku A1. Podręcznik studenta. Kraków 2015.
22. Stempek I. Polski krok po kroku A1. Zeszyt ćwiczeń. Kraków 2015.
23. Stempek I. Krok po kroku. Gry i zabawy językowe. Kraków 2015.
24. Stempek I. Krok po kroku Junior 1. Kraków 2015.
25. Wójcik E. Metody aktywizujące w pedagogice grup. Kraków 2000.

Інформаційні ресурси

1. Portal Edukacyjny – Język polski online / Kultura / Sztuka. – Dostęp:
2. <http://polski-online.pl/>
3. Polski na wynos. Dostęp: <https://www.polskinawynos.com>
4. Materiały do nauczania języka polskiego. Dostęp: <http://epolish.eu/main/materials/index.html>
5. Polski / slowka.pl. Dostęp: <http://www.polski.slowka.pl/>
6. Słownik języka polskiego. Dostęp: <http://sjp.pwn.pl/>

IV курс, 7 семестр

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

Виробнича педагогічна практика (англійська мова) є невід'ємним складником освітньо-професійної програми підготовки фахівців університету й спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь, формування й розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддям праці в галузі їхньої майбутньої спеціальності (англійська мова), визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців відповідного напрямку (035 Філологія). Практика студентів передбачає безперервність і послідовність її для одержання потрібного достатнього обсягу практичних умінь і знань відповідно до ОКР бакалавр.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, принципами й засобами навчання іноземних мов, формування в них на базі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь і навичок для здійснення навчально-виховного процесу з іноземної мови в середніх закладах освіти.

Основними завданнями дисципліни є:

- самостійно вирішувати типові професійні завдання, передбачені вимогами освітньо-кваліфікаційного рівня вчителя іноземних мов,
- застосовувати й продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань у галузі навчання іноземних мов у середній школі,
- навчити студентів планувати навчальну й позакласну роботу й вести урок англійської мови в школі.

1.1. Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в

процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою (польською та англійською мовами).

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії польської мови та англійської мови.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати польську, англійську, українську мови в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (лінгвістичною і основними літературознавчими термінами) для розв'язання професійних завдань.

ФК 11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної

мови та культури мовлення.

ФК 12. Здатність до організації як усної, так і писемної ділової комунікації.

ФК 14. Здатність популяризувати лінгвістичні знання, українську мову та культурні надбання України на міжнародному рівні.

ФК 15. Здатність комплексно застосовувати різноманітні форми та методи викладання польської та англійської мов в загальноосвітніх навчальних закладах та мовних школах.

Результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію польської, англійської мови і польської, англійської, української та світової літератур, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності, у тому числі - перекладача.

ПРН 10. Знати норми польської, англійської, української літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 14. Використовувати польську, англійську, українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проєктами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі польської, англійської та української філології та нести відповідальність за прийняття

рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 22. Володіти методикою проведення навчальних занять з іноземних мов (польської та англійської), застосовувати різноманітні форми, прийоми, методи та технології ефективного навчання іноземних мов (польської та англійської) в закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Навчально-методичне керівництво і виконання програми педагогічної практики (польська мова) забезпечують кафедра англійської філології, кафедра загального та генманського мовознавства; кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика та кафедра загальної психології.

Керівник практики – фахівець із числа досвідчених викладачів-методистів керує практикою студентів у закладах освіти. В його обов'язки входить:

- проведення настановчої і підсумкової конференцій з організації педагогічної практики в школі;
- організовує розподіл студентів на педагогічну практику у освітні заклади міста;
- оформляє направлення для студентів-практикантів у заклади освіти; забезпечує студентів-практикантів необхідними документами: ознайомлює з програмою практики, подає зразки оформлення щоденника обліку роботи групи та індивідуального щоденника студента;
- організовує зустріч студентів-практикантів з дирекцією закладів освіти, вчителями-предметниками та класними керівниками;
- на основі даних, одержаних від старост підгруп (впродовж першого тижня), складає зведений графік практики (розклад уроків, місце і дні пробних залікових уроків, виховних та позакласних заходів);
- перевіряє звітну документацію і подає загальний звіт про наслідки проведення практики університетському керівникові;
- виставляє підсумкову оцінку за педагогічну практику із врахуванням

виконання всіх видів завдань практики.

Керівники-методисти від профілюючої кафедри:

- спільно з дирекцією закладу освіти розподіляють студентів-практикантів за класами;
- беруть участь у настановчих і підсумкових нарадах щодо організації педагогічної практики;
- надають студентам методичну допомогу у підготовці до уроків, позакласних заходів, затверджують конспекти пробних і залікових уроків;
- відвідують уроки студентів-практикантів, беруть участь у їх обговоренні, оцінюють їх;
- знайомлять студентів-практикантів з досвідом роботи вчителів школи;
- проводить разом із спеціалістами з безпеки життєдіяльності інструктаж з охорони праці і техніки безпеки.

Старости підгруп призначаються керівником практики у кожному закладі освіти. Староста здійснює:

- загальну організацію педагогічної практики: передає студентам та працівникам закладу освіти необхідні інструктивні документи, інформує їх про наради, збори, консультації; виконує розпорядження керівника практики і методистів;
- впродовж *першого* тижня практики передає фаховим методистам та керівнику практики розклад уроків та місце їх проведення, розміщення класів; дані про вчителів-предметників та класних керівників, за якими закріплені студенти;
- забезпечує ведення журналу обліку проходження студентами педагогічної практики. Дбає про те, щоб щоденник завжди знаходився в учительській або місці, визначеному дирекцією закладу освіти.

2.1. Зміст діяльності студентів під час проходження педагогічної практики

Основний зміст практики – проведення уроків із англійської мови, а також

виховної роботи як вчитель-предметник і класний керівник у 5-8 класах закладів освіти.

Практикант повинен провести 8 залікових занять із англійської мови й по два виховних заходи, здійснити по одному відвідуванню уроку й виховного заходу у свого колеги-студента.

Під час виробничої практики студент також працює над виконанням індивідуального завдання, яке він отримає від вчителя-предметника. Виробнича практика проводиться під безпосереднім керівництвом і наглядом як керівників практики, так і вчителів школи. Студенти-практиканти мають допомагати вчителям школи і класним керівникам у підготовці навчальних посібників, методичних розробок, дидактичного, роздаткового матеріалів для методичного забезпечення навчального процесу.

Весь період проходження практики умовно можна поділити на три періоди:

I тиждень – пасивна практика, яка передбачає підготовку до навчально-виховної діяльності, складання індивідуального плану роботи на весь період практики; визначення тематики і термінів проведення уроків, аналіз відповідних розділів програм і підручників; складання тематичного плану з профілюючих предметів; вивчення додаткової наукової, навчальної та методичної літератури; визначення тематики позакласних заходів з предмету, розробка планів їх проведення; відвідування уроків вчителів-предметників та інших уроків з метою вивчення класу; участь в аналізі відвіданих уроків; оформлення індивідуального щоденника педагогічної практики;

з II тижня і впродовж усієї практики: розробка поширених планів- конспектів уроків; підготовка дидактичних матеріалів та наочних посібників; підготовка і проведення уроків з польської мови, англійської мови; відвідування та аналіз уроків інших студентів-практикантів; підготовка та проведення позакласних заходів з предмету та відвідування заходів інших студентів, їх аналіз; індивідуальна робота з учнями; допомога вчителям в оформленні навчального кабінету; спостереження за визначеним на початку практики учнем та написання психолого-педагогічної характеристики на нього;

на останньому тижні: окрім основної діяльності – оформлення звітної документації; участь у засіданні педагогічної ради освітнього закладу.

Завершується практика підготовкою та участю у підсумковій звітній конференції на випусковій кафедрі.

2. 2 Оцінювання

Результати практики обговорюють на підсумковій конференції. Диференційна оцінка з практики враховується на рівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента. Загальна оцінка виводиться на основі:

- оцінки з колоквиуму лексики класного вжитку (5 балів);
- проведення уроків і позакласної роботи з англійської мови (5 балів);
- володіння методикою навчання (5 балів);
- виховної роботи як класного керівника (5 балів);
- психолого-педагогічної характеристики на учня (5 балів);
- письмового звіту (5 балів)
- індивідуального завдання (5 балів).

Максимальна кількість 35 балів розраховується як середнє арифметичне цих видів роботи з ваговим коефіцієнтом 20 ($35:7=5$; $5 \times 20=100$).

Студент, що не виконав програму практики й отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку під час проведення уроків, направляється на практику вдруге, в період канікул, або відраховується з навчального закладу.

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку й закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці й протипожежної безпеки на базі практики й із інших питань організації й проведення практики.

«Відмінно» (5 балів) виставляється, якщо урок або виховний захід проведено на високому науковому й організаційно-методичному рівні, на яких обґрунтовано ставили й ефективно вирішували освітньо-виховні завдання, оптимально застосовували різноманітні й доцільні за цих умов методи навчання й прийоми активізації пізнавальної самостійної діяльності учнів із урахуванням їх індивідуальних особливостей, підтримували атмосферу співробітництва учнів і

практиканта, якщо студент проявив глибокі знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у підборі навчального й дидактичного матеріалу під час побудови, проведення й аналізу уроку.

«Добре» (4 бали) виставляється, якщо урок або виховний захід проведено на належному згідно з наявними вимогами науково-методичному рівні, якщо на ньому успішно вирішували освітні й виховні завдання, проте не завжди доцільно й ефективно використовували окремі дидактичні методичні прийоми й шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів, не повністю реалізували вимоги індивідуального й диференційованого підходу до уроків, якщо студент проявив самостійність у підборі навчального матеріалу, але допустив незначні методичні помилки в побудові й проведенні уроку.

«Задовільно» (3 бали) ставиться, якщо студент у основному реалізував освітньо-виховні завдання, допускав істотні помилки методичного плану, недостатньо ефективно застосовував новітні методи й прийоми навчання, слабо активізував пізнавальну самостійну діяльність учнів, не завжди міг встановити контакт із ними, не завжди враховував свої помилки й недоліки.

«Незадовільно» (2 бали) отримує студент, якщо на уроках, проведених ним, не були виконані освітньо-виховні завдання, допускалися істотні помилки під час викладання навчального матеріалу, не забезпечували організацію самостійної діяльності учнів, якщо студент виявив поверхові знання психолого-педагогічної теорії й методики викладання предмету, ігнорував поради й зауваження вчителя/методиста.

«Незадовільно» (1 бал) отримує студент, якщо не проходив виробничу педагогічну практику.

Під час виставлення підсумкової оцінки враховується думка вчителя-предметника, класного керівника, викладача-методиста й керівника практики, а також якість звітної документації й матеріалів виробничої педагогічної практики.

Рекомендована література

1. Михайлюк Л.В. Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів 4-5 курсів, спеціальність «Англійська мова і література». Івано-Франківськ, 2019. 32 с.
2. Butt G. Making Assessment Matter. New York : Continium, 2010. 145 p.
3. Greenstein L. What Teachers Really Need to Know about Formative Assessment. Alexandria: ASCD, 2010. 194 p.
4. Hadfield C., Hadfield J. Writing Games. Harlow: Pearson Education Limited, 2005. 109 p.
5. Hadfield J. Intermediate Grammar Games. Harlow: Pearson Education Limited, 2003. 128 p.
6. Hancock M. Pronunciation Games. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 108 p.
7. Hancock M. Singing Games: Teaching Grammar Through Songs. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 96 p.
8. Partin L.R. The Classroom Teacher's Survival Book: Practical Strategies, Management, Techniques, and Reproducibles for New and Experienced Teachers. San-Francisco: Jossey-Bass, 2009. 366 p.
9. Swaffield S. Unlocking Assessment: Understanding for Reflection and Application. New York: Routledge, 2008. 180 p.
10. Thornbury S. HowtoTeach Grammar. Harlow: Pearson Education Limited, 2002. 182 p.
10. Umstatter J. English Brainstormers: Ready-to-Use Games and Activities That Make Language Skills Fun to Learn. San-Francisco: Jossey-Bass, 2002. 270 p.
11. Watcyn-Jones P. Fun Class Activities: Games and Activities for Teachers. Harlow: Pearson Education Limited, 2000. 92 p.
12. Watcyn-Jones P. Vocabulary Games and Activities. Harlow: Pearson Education Limited, 2001. 162 p.

Інформаційні ресурси

1. <https://quizlet.com/subjects/languages/english-flashcards-62514826-t01>

2. <https://eslvideo.com/>
3. <https://test-english.com/grammar-points/>
4. <https://test-english.com/>
5. <https://learnenglishteens.britishcouncil.org/>
6. <https://learnenglishkids.britishcouncil.org/>
7. <https://www.teachingenglish.org.uk/teaching-resources/teaching-secondary/lesson-plans>

IV курс, 8 семестр

ВИРОБНИЧА ПЕРЕКЛАДАЦЬКА ПРАКТИКА

Виробнича перекладацька практика спрямована на формування та вдосконалення професійних навичок перекладу, студенти вивчають процес перекладу на практиці, працюючи з автентичними текстами різних типів – художніми, науково-технічними, публіцистичними, офіційно-діловими тощо. Основний акцент робиться на розвиток навичок адекватного відтворення змісту, стилю та культурних особливостей оригінального тексту з урахуванням вимог цільової аудиторії. Практичні завдання охоплюють письмовий переклад, включаючи переклад діалогів, монологів та текстів для конкретних професійних сфер. На практиці аналізуються труднощі перекладацької діяльності, таких як збереження стилістичних особливостей, передача національно-культурних елементів та вирішення лексичних і граматичних труднощів. Студенти розвивають навички редагування перекладених текстів і набувають досвіду роботи з різними інструментами перекладача. Виробнича перекладацька практика є важливим компонентом підготовки майбутніх перекладачів, що дозволяє здобути необхідний досвід та навички для роботи у професійній сфері, а також сприяє подальшій кар'єрі в перекладі, редагуванні та локалізації.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою "Виробничої перекладацької практика (польська та англійська мова)" є формування у студентів практичних навичок перекладу текстів з польської (англійської) мови на українську та навпаки, зокрема розвиток професійної компетенції, що дозволить їм успішно працювати у сфері перекладацьких послуг. Особлива увага приділяється вмінню адекватно передавати лексичні, граматичні та стилістичні особливості польської мови, а також орієнтуванню у міжкультурних аспектах, що забезпечують точність та природність перекладу. "Виробнича перекладацька практика (польська та англійська мова)" має на меті підготувати студентів до практичної діяльності в галузі перекладу, озброївши їх як

професійними, так і міжкультурними навичками, що є необхідними для конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Завдання перекладацької практики:

- 1) закріпити, поглибити і розширити теоретичні та практичні знання, які студент здобув у процесі вивчення теорії і практики перекладу й індивідуальної роботи зі спеціалізованою перекладознавчою літературою;
- 2) опанувати сучасні методи та форми організації перекладацької діяльності;
- 3) сформувати у студентів (на базі попередньо отриманих знань), професійні вміння і навички практичної діяльності у галузі письмового та усного перекладу;
- 4) розвинути практичні вміння і навички письмового перекладу, включаючи перекладацький аналіз тексту оригіналу, оволодіння технікою оформлення письмових перекладів, правилами цитування, посилання на бібліографічні джерела;
- 5) навчити студентів приймати самостійні рішення у реальних умовах роботи;
- 6) закріпити навички редагування перекладів;
- 7) сприяти формуванню професійної перекладацької компетенції студентів-перекладачів;
- 8) вдосконалити вміння користуватися програмами перекладацької пам'яті (CAT tools) та різними засобами пошуку інформації у процесі виконання перекладу;

1.1. Компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою (польською та англійською мовами).

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Фахові компетентності

ФК6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову(и), що вивчається(ються), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК9. Усвідомлення засад і технологій створення текстів різних жанрів і стилів державною та іноземними мовами, зокрема німецькою та другою іноземною.

ФК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і

жанрів.

ФК11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК12. Здатність до організації як усної так і письмової ділової комунікації.

ФК 13. Здатність перекладати, редагувати, реферувати та анотувати польською та англійською мовами тексти різних жанрів.

ФК 14. Здатність популяризувати лінгвістичні знання, українську мову та культурні надбання України на міжнародному рівні.

ПРН1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною та іноземною(ими) мовами усно й письмово, використовувати їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 11. Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів польською мовою, англійською та українською мовами.

ПРН 14. Використовувати польську, англійську, українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції польської, англійської, української філології, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі польської, англійської та української філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 20. Дотримуватися правил академічної доброчесності, тобто принципів особистого прикладу, відповідальності, справедливості, академічної свободи, взаємоповаги і взаємодовіри, прозорості, партнерства та взаємодопомоги, компетентності й професіоналізму, законності тощо.

ПРН 21. Здійснювати переклад польськомовного та англomовного писемного та усного тексту українською мовою та українськомовного польською та англійською мовами.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

2.1. Обов'язки керівників практики від кафедри

Діяльність керівників перекладацької практики від кафедри здійснюється у три етапи: початковий, основний та підсумковий етапи.

На *початковому етапі* керівники перекладацької практики від кафедри виконують такі **обов'язки**:

- беруть участь у настановній конференції;
- знайомлять студентів з програмою проведення практики, призначають консультаційні дні, з'ясовують інформацію про бази проходження перекладацької практики студентами, консультують студентів стосовно ведення щоденника;
- рекомендують студентам комп'ютерні програми перекладацької практики,

словники, науково-технічну літературу тощо.

На *основному етапі* обов'язки керівників практики повинні:

- регулярно проводити консультації з перекладацької практики, на яких студенти отримуватимуть рекомендації з подолання труднощів перекладу, перевіряти чорнові варіанти перекладів, повторно перевіряти виправлені варіанти перекладів і наступні частини перекладів у чорновому варіанті;
- підтримувати зв'язок з керівником практики від базового підприємства щодо забезпечення студентів гідними умовами праці, матеріалами для перекладу, вирішення питань дисципліни проходження практики, обов'язків, які студент повинен виконувати на базовому підприємстві, а також своєчасності та якості виконання студентом запропонованої роботи.

На *підсумковому етапі* керівники практики від кафедри зобов'язані:

- перевірити переклад у повному обсязі, висловити зауваження і оцінити перекладацьку практику на основі звітної документації, відгуку керівника практики від базового закладу і контрольного перекладу;
- перевірити наявність, правильність оформлення та якість складання звітної документації, поставити оцінку за кожен складову звітних матеріалів;
- написати відгук про роботу студента під час проходження практики, поставити загальну оцінку за проходження перекладацької практики.

2.2. Обов'язки керівників практики від підприємства

Керівники практики від базового підприємства зобов'язані:

- організувати робоче місце для студента-практиканта, забезпечити матеріалами для перекладу;
- забезпечити проведення інструктажів з правил техніки безпеки і охорони праці;
- провести бесіду про профільну діяльність підприємства, ознайомити студентів з порядком оформлення перекладів, з графіком консультацій;
- забезпечувати студентів необхідним технічним обладнанням;
- проводити консультації, робити записи у щоденнику (з власним

підписом) про виконання перекладу;

– по закінченні практики скласти відгук і оцінити роботу студентів-практикантів.

2.3. Зміст діяльності студентів під час проходження педагогічної практики

Перекладацька діяльність студентів під час практики складається з трьох етапів.

Початковий етап (2-3 дні):

- 1) студенти приймають участь у настановчій конференції з перекладацької практики, де їм надається повна інформація про зміст і тривалість практики, а також форму звітності (особливості оформлення щоденника практики, звіту і словника); зустрічаються з керівниками практики від кафедри та ознайомлюються з графіком проведення консультаційних занять керівником;
- 2) знайомляться з керівниками практики від базового підприємства та отримують завдання на період практики;
- 3) ознайомлюються зі специфікою діяльності базового підприємства та аналогічними за тематикою матеріалами державною мовою;
- 4) складають приблизний словник спеціальних термінів;
- 5) консультуються з досвідченими перекладачами, які працюють на базовому підприємстві.

Час перебування студентів на практиці регулюється робочими годинами бази практики (не менше 6 годин на день).

Основний етап:

- 1) студенти виконують переклад спеціалізованих текстів; один раз на тиждень студенти приходять на консультацію, яку проводить керівник практики від кафедри, здають заплановану частину перекладу (приблизно 10000 знаків), отримуючи рекомендації та зауваження від керівника; складають словник спеціальних термінів з коментарями відповідно до сфери знань (економіка, юриспруденція, металургія, хімія, медицина, фармакологія, лінгвістика тощо);

Заключний етап:

Підготовка і здача звітної документації.

- 1) Переклад спеціалізованих текстів з іноземної мови (англійська мова та польська мова) на державну, з державної мови на іноземну мову (по одному зразку перекладів, приховуючи особисті дані клієнтів) ;
- 2) Щоденник перекладацької практики (див. додаток);
- 3) Звіт про проходження перекладацької практики (у довільній формі);
- 4) Характеристика студента-практиканта підписана і завірена печаткою організації, де студент проходить практику.
- 5) Словник (глосарій) спеціалізованих термінів (сто термінів з польської мови та сто термінів з англійської мови).

Перекладацька практика завершується підсумковою конференцією студентів, на якій керівники практики підсумовують результати роботи студентів протягом виробничої перекладацької практики; студенти обмінюються враженнями про організацію та проведення практики; озвучують основні труднощі і проблеми, з якими стикалися протягом практики.

Протягом перекладацької практики студенти самостійно виконують письмові переклади різнотипних спеціальних текстів (науково-технічні, комерційні, тощо) з основної іноземної на державну мову, використовуючи різноманітні інформаційні джерела (друковані та електронні словники, енциклопедії, ресурси мережі Інтернет) та комп'ютерні програми перекладацької пам'яті. Усний переклад здійснюється під час ділових зустрічей, переговорів, екскурсій, семінарів, майстер-класів тощо.

Протягом перекладацької практики студенти поглиблюють та закріплюють теоретичні знання, розвивають та удосконалюють практичні навички, накопичують та опрацьовують конкретний матеріал для виконання курсових, дипломних або магістерських досліджень.

Сутність перекладацької діяльності полягає у тому, що перекладач, здійснюючи комунікацію з носіями мови, сприймаючи на слух іноземну мову, аудіо і телеінформацію, складаючи анотації, виконуючи абзацно-фразовий, послідовний

усний і письмовий переклад за обмежений час, одночасно повинен передбачати реакцію і сприйняття, розуміння й оцінку оточуючих. Саме від уміння поєднувати професійні перекладацькі якості та якості психолога залежить успішність професійної діяльності перекладача. Діяльність перекладача може бути пов'язана з різноманітними сферами знання, адже перекладач – це не лише і не стільки спеціаліст з іноземної філології, тобто людина, яка володіє фонетичною, граматичною і лексичною системою іноземної мови та достатнім для спілкування об'ємом лексичного матеріалу, але й той, хто добре розуміється на соціолінгвістичних міжнаціональних відмінностях народів, вміє швидко опанувати основні знання з різних галузей, у яких здійснює перекладацьку діяльність.

Для забезпечення якісної професійної підготовки, перекладацька практика студентів проходить в умовах, які максимально наближені до умов їх майбутньої професійної діяльності. Спілкуючись з досвідченими перекладачами та носіями іноземної мови на базах практики, студенти отримують не тільки знання, але й набувають неоціненного досвіду роботи.

Виробнича перекладацька практика спрямована на:

1. *Розвиток перекладацької компетентності:* навчити студентів здійснювати письмовий та усний переклад різних типів текстів із польської мови на українську та з української на польську, дотримуючись норм, стилістики та контексту мови-оригіналу та мови перекладу.
2. *Формування лексичних та граматичних навичок:* сприяти глибшому розумінню мовних структур польської мови, специфічної лексики та термінології, які використовуються у різних сферах (офіційно-діловій, художній, технічній тощо), та навчити передавати ці особливості засобами української мови.
3. *Застосування перекладацьких стратегій та методів:* ознайомити студентів із різними техніками перекладу, в тому числі з перекладацькими трансформаціями, та навчити обирати найбільш адекватні стратегії залежно від жанру, стилю тексту та цільової аудиторії.

4. *Використання сучасних технологій перекладу*: розвинути у студентів навички використання сучасних технологій та програмного забезпечення для перекладу, таких як системи автоматизованого перекладу, онлайн-словники та бази даних термінів.

5. *Формування міжкультурної компетентності*: допомогти студентам зрозуміти та враховувати культурні відмінності між Польщею та Україною, що впливають на процес перекладу, для адекватного передавання культурних елементів і особливостей комунікації.

6. *Розвиток навичок редагування та коректури перекладу*: навчити студентів аналізувати перекладені тексти, виявляти та виправляти помилки, дотримуватися стилістичної узгодженості та забезпечувати якість перекладу відповідно до професійних стандартів.

7. *Робота в команді та управління часом*: сприяти розвитку здатності працювати в команді над перекладацькими проектами, а також ефективно планувати та розподіляти час для виконання поставлених завдань.

Оцінювання

Система оцінювання практики відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті.

- Два залікові переклади – один з польської, інший – з англійської мови (письмові) становить максимум 40 балів,
- бал за написання звіту становить 5, ведення щоденника практики – 5 балів,
- бал за складений термінологічний глосарій з польської мови та англійської – 40 (по 20),
- захист практики – 10 балів.

Рекомендована література

1. Андрущенко Т.М. Основи перекладознавства: навчальний посібник. Київ: Видавництво Либідь, 2011. 312 с.

2. Коломієць Л.В. Теорія і практика перекладу: навчальний посібник для студентів-філологів. Вінниця: Нова Книга, 2010. 328 с.
3. Козлова І.В. Перекладознавство: навчальний посібник. Київ: Видавничий дім «Слово», 2011. 312 с.
4. Попович О.І. Основи перекладознавства. Львів: ПАІС, 2006. 256 с.
5. Ревзюк М.М., Науменко А.Ф. Основи перекладацької діяльності. Київ: Видавництво КНЛУ, 2010. 372 с.
6. Snell-Hornby M. Translation Studies: An Integrated Approach. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1988. 180 p.
7. Newmark P. A Textbook of Translation. London: Prentice Hall, 1988. 292 p.
8. Bassnett S. Translation Studies. London/New York: Routledge, 2014. 200 p.
9. Munday J. Introducing Translation Studies: Theories and Applications. London/New York: Routledge, 2008. 256 p.
10. Hatim B., Mason I. Discourse and the Translator. London: Longman, 1990. 258 p.
11. Venuti L. The Translator's Invisibility: A History of Translation. London/New York: Routledge, 1995. 353 p.
12. Baker M. In Other Words: A Coursebook on Translation. London/New York: Routledge, 1992. 304 p.
13. Gentile A., Ozolins U., Vasilakakos M. Liaison Interpreting: A Handbook. Melbourne: Melbourne University Press, 1996. 217 p.

Укладач Ольга ЛАЗАРОВИЧ